SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 101. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 29, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 29-го ТРАВНЯ 1992. Ч. 101. РІК XCIX.

АКТ ПРО САМОСТІЙНІСТЬ КРИМУ СКАСОВАНО

Симферопіль (УНІАР). — Сесія Верховної Ради Криму після майже дводенних дебат скасувала нею ухвалений 5-го травня акт про державну самостійність Криму та прийняла в цій справі чотири рішення:

* У зв'язку із прийняттям конституції Республіки Крим, згідно з якою Крим є складовою частиною України, Верховна Рада Криму вважає прийнятий нею 5-го травня цього року акт про проголошення державної самостійности Республіки Крим реалізованим. На цій підставі ВР Криму скасувала цей акт;

*. Верховна Рада Криму звернулася до Верховної Ради України з пропозицією закону України про статус Автономної Республіки Крим і розгляд проєкту закону України про представництво Президента України в Республіці Крим;

* Вирішено подати Президентові України конкретні пропозиції, що висловлюють становище Республіки Крим про розмежування повноважень;

* Прийнято рішення припинити до 10-го червня цього року постанову Верховної Ради Криму з 5-го травня про проведення загальнокримського референдуму — до проведення консультацій щодо розмежування повноважень між Україною та Республікою Крим.

В тому самому часі в Москві на сесії Верховної ради Росії, яка проходила за закритими дверима, депутати більшістю голосів (54%) проголосували за постановою, в якій говориться, що акти 1954 року були прийняті з порушенням юридичної процедури та конституції Російської федерації, а тому не мають юридичної сили, як також і те, що проблему Криму треба вирішувати тільки шляхом тристоронніх переговорів між Україною та Росією з участю представників Криму.

Україна підписала договори з Чехо-Словаччиною і Естонією

Київ (УНІАР). — Як відомо, минулого тижня у Лісбоні Україна, Росія, Білорусь, Казахстан і ЗСА підписали угоду про редукцію стратегічної нуклеарної зброї. Там же відбулася міжнародна конференція на рівні міністрів закордонних справ щодо сприяння новим незалежним державам Співдружности Незалежних Держав. У зустрічі брав участь міністер закордонних справ України Анатолій Зленко. Головною метою конференції — забезпечити гуманітарну та медичну допомогу країнам СНД, координувати зусилля та сприяти структурній перебудові у їхній економіці.

З одноденною офіційною візитою у понеділок, 25-го травня, до столиці України прибув прем'єр-міністер Чехо-Словацької Федеративної Республіки Маріян Чалфа. На Бориспільському летовищі гостя зустрів перший віцепрем'єр України Костянтин Масик. М. Чалфа мав розмову з Президентом України Леонідом Кравчуком, який у своєму слові до гостя сказав, що Україна зацікавлена у добрих стосунках з ЧСФР та зазначив, що стосунки між обома країнами в нових умовах мають будуватися на европейських засадах, як між рівноправними незалежними державами. Під час цієї ж візити прем'єр-міністра ЧСФР М. Чалфи в Україну підписано договір про добросусідські дружні відносини та співробітництво. Документ підписали перший заступник міністра закордонних справ України Микола Макаревич і заступник керівника чехо-словацького міністерства закордонних справ Мартин Палоуш. Також відбулося відкриття у Києві посольства ЧСФР.

А у вівторок, 26-го травня, на одноденну офіційну візиту до Естонської Республіки прибув Президент України Леонід Кравчук. Він зустрівся з головою Верховної ради Естонської Республіки Арнольдом Рюйтелем, з яким після переговорів підписав договір про дружбу та співробітництво. Підписано також угоду про торговельно-економічне співробітництво.

Під час візити Президент Кравчук зустівся з представниками української громади в Естонії.

ВІДБУДЕТЬСЯ ВЕРШИННА КОНФЕРЕНЦІЯ МІЖ ЄЛЬЦИНИМ І КРАВЧУКОМ

Москва. — Радіо „Вільна Европа" повідомило, що президент Російської федерації Боріс Єльцин заявив кореспондентам 27-го травня, що він і президент України Леонід Кравчук погодились відбути конференцію на вершинах у початкових днях червня цього року, тобто ще перед поїздкою Єльцина до З'єднаних Стейтів Америки.

Темою розмов на вершинах між Єльциним і Кравчуком будуть важливі справи міждержавного порозуміння, які вимагають втручання найвищих чинників Росії і України.

Київське радіо повідомило, що крім Єльцина і Кравчука у деяких частинах нарад братимуть участь голови парляментів і урядів обидвох країн.

Вміжчасі вже згадане Київське радіо поінформувало своїх слухачів, що амбасадор України до Організації Об'єднаних Націй Віктор Батюк поінформував генерального секретаря ООН Бутроса Ґалі, а пізніше акредитованих журналістів, про проблему Криму, з'ясовуючи справу незадоволення, викликану рішенням російського парляменту, який спробував анулювати колишнє рішення СССР і Нікіти Хрущова з 1954 року про прилучення Криму до України.

ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ В РОСІЇ ВИКЛИКАЄ ПЕРЕПОЛОХ В ЕВРОПІ

Москва. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Селестін Болен та інші західні кореспонденти й пресові агентства інформують, що зріст безробіття в Російській федерації і в країнах Співдружности Незалежних Держав викликають переполох в країнах Західної Европи.

Не зважаючи на те, що теперішній стан безробіття в Росії не є застрашаючий, але від 1-го червня цього року тисячі робітників втратять роботу у зв'язку з браком сировців для їхніх фабрик і 74 міл. робітників знаходяться в стані переполоху. Програма скорочення колишньої великої совєтської бюрократії загрожує багатьом інтелеґентам, включно до міністрів і високих старшин армії, які втратять свої праці. Деякі з них вже розпочали пошуки за іншою працею в країні де уряди безробіття і соціяльної винагороди за втрачену працю є дуже слабо розбудовані і це ще більше викликає турботу в робітників.

Для прикладу кореспондент С. Болен подає деякі статистичні дані. Міністерство закордонних справ Російської федерації запляновувало скорочення своїх працівників аж на 40 відсотків, щоб тим самим зменшити витрати з урядового бюджету. Взорючись на міністерства, в подібний спосіб поступають також усі підприємства, включно до культурних і побутових установ, які вже вислали своїм багатьом робітникам повідомлення про випобідження праці.

Фьодор Прокопов, голова установи для безробітних заяв в розмові зі згаданим кореспондентом, що при кінці цього року працю втратять 2.5, а може навіть 3.5 міл. робітників, головно тих, які працювали досі для величезної воєнної індустрії, яка є в стадії занукання.

Західньоевропейські лідери вдаряють на тривогу у зв'язку зі зростом безробіття в Росії і країнах СНД, бо немає сумніву, що велика частина з них шукатиме праці в інших країнах, в перш чергу в Західній Европі, більш індустріяльно і господарсько стабільний.

Очевидно, частина з безробітних перейде працювати до приватного сектору (за статистикою Прокопова 23 відсотки), але для решту уряди східніх країн будуть змушені створити такі умовини, щоб перехід робітників з державних праць у приватний сектор відбувся без сутичок, демонстрацій, страйків тощо.

В Україні покищо такого драстичного стану безробіття не помічається, але коли перестануть працювати заводи і фабрики які досі працювали дл міністерства оборони СССР, то ситуація може змінитися. Европейська спільнота вже розпочала відповідні превентивні заходи для зменшення загрози масової еміграції зі Сходу на Захід.

Р. Чейні виступає проти спроб послабити НАТО

Брюссель. — Американські і англійські представники, які прибули на дводенну сесію Північно-Атлантичного Оборонного Союзу (НАТО), висловили тривогу з приводу плянів створення французько-німецького Европейського армійського корпусу, який може стати основою нової европейської армії і таким чином послабити НАТО, будучи паралельною військовою структурою.

Такі побоювання висловив у вівторок, 26-го травня, секретар Департаменту оборони ЗСА Ричард Чейні. Однак міністер оборони Німеччини Фолькер Рюе, який зустрівся з Р. Чейні перед відкриттям сесії, заявив, що 35-тисячний корпус ні трохи не применшить значення НАТО. „Французько-німецька структура є додатком до НАТО, — сказав Ф. Рюе. — НАТО від цього лише зміцніє". Він, однак, визнав, що „ЗСА і Великобританія і далі вважають, що це створить проблеми".

Пентагон також побоюється, що створення паралельної структури викличе у Конгресі нову хвилю вимог про дальше зменшення американських сил в Европі, які до 1995 року і так повинні зменшитися з 325,000 до 150,000 осіб.

Командування французько-німецького Европейського армійського корпусу, який буде готовий до операцій за межами територій країн НАТО у 1995 році, передбачається розмістити у Страсбурзі. Франція і Німеччина хочуть, щоб у корпус влилися і війська з інших країн Европи. Бельгія і Еспанія обдумують цю справу, але остаточного рішення покищо не прийняли.

Існують побоювання, що французько-німецький армійський корпус приведе до того, що Німеччина віддалиться від НАТО, в інтегровану структуру якого не входить Франція. Однак німецькі представники твердять, що відбудеться протилежне: створення корпусу втягне Францію назад в НАТО.

ПРЕЗИДЕНТ І ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР УКРАЇНИ КРИТИКУЮТЬ РОСІЮ

Київ. — Будапешт (УНІАР). — Президент України Леонід Кравчук в Києві, а прем'єр-міністер Вітольд Фокін в Будапешті критикували скасування Московою акту про передачу Криму Україні, рішення, яке прийняла Верховна рада Росії більшістю голосів. Рішення фактично анулює постанову Верховної ради і Ради національностей, Політбюра і ЦК КПСС з 1954 року, називаючи цю постанову „подарунком Україні Нікіти Хрущова".

Л. Кравчук назвав таке рішення „посяганням Росії на тереторіяльну цілісність України і втручанням у її внутрішні справи", підкреслюючи при цьому, що „Україна не вдасться поставити на коліна".

На думку В. Фокіна, це не найкраще рішення російського парляменту. Фокін, перебуваючи на дводенній візиті в Мадярщині, також обвинуватив Російську федерацію, що вона систематично вмішується у внутрішні справи України під претекстом журби за Крим. „Ми ніколи не дозволимо вмішуватись у наші внутрішні справи, — заявив Фокін, — проблема Криму належить до внутрішніх справ України".

Під час візити в Мадярщині Фокін підписав з прем'єр-міністром мадярського кабінету Джозефом Анталем договори про співпрацю в ділянці економіки, науки, фінансів тощо. Анталь натомість просив Фокіна започаткувати розмови про поширення автономії для 200,000 мадярів, які живуть на території України.

МАРКА ВЖЕ Є, ЧЕКАЄМО НА ГРИВНЮ

Київ (УНІАР). — Уведено вже в обіг першу стандартну марку України чотирьох вартостей. Автором марки є художник Василь Дворник. Марку надруковано у московській грошовій фабриці. На київській пошті проходить погашення (печаткове позначення) українських марок.

З'їзд сеньойорів УНС має цікаву програму

Союзівка (В. Б.). — Управа Об'єднання Сеньйорів УНС за підписом голови Євгена Волошина подає до відома учасників 18-го З'їзду на Союзівці в днях 14—19-го червня ц. р., що ця зустріч присвячена незалежності України. Задумана рамова програма зустрічі є незвичайно приманлива.

Реєстрація, яку вестимуть Олена Чорномаз, Міра Повх і д-р Стефанія Барановська у вестібюлі Гостинниці, вібуватиметься в неділю, 14-го червня. Після вечері сеньйори відзначать незалежність України під керівництвом Анни Ремік.

В понеділок вранці безпосередньо по Службі Божій в українській католицькій церкві св. Трійці відбудеться відкриття з'їзду, яке довершить президент Об'єднання Євген Волошин. В програмі буде вибір Президії та призначення різних комітетів. Решту програми виповнять звіти урядовців із попереднього з'їзду та інші формальності.

Після обіду відбудеться неформальне познайомлення учасників під зоряним небом на „Веселці". Сеньйори втішатимуться співами і танцями. Розвагами проводитиме Данило Слободян, а це дає запоруку, що учасники будуть задоволені.

У вівторок вранці зачнеться звітування попередніх урядовців та вибір нової Управи на 1992—93 роки. По полудні у „Веселці" проходитиме традиційна американська гра „бінго", якою проводитимуть подружжя Лаби й Бобечки.

Увечорі цього самого дня Люба Дмитрик із Санта

(Закінчення на стор. 4)

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 26-ГО ТРАВНЯ, прем'єр-міністер Туреччини Сулейман Демірель приїхав до Москви, щоб обговорити способи замирення азербайджано-вірменського конфлікту. Після успішних боїв вірменських збройних формувань у Нахічевані, який має спільний з Туреччиною 12-кілометровий кордон, Азербайджан заявив, що буде просити в Туреччини воєнної допомоги. Однак Демірель запевнив російських керівників, що турецькі війська увійдуть у зону конфлікту тільки у складі міжнародних миронoсних сил.

ПРИЇЗДОМ У ВАРШАВУ 26-го травня прем'єр-міністер Великобританії Джан Мейджор розпочав візиту в країни Східньої Европи. Він відвідає також Чехо-Словаччину і Мадярщину. Англійський прем'єр заявив, що представників цих трьох держав буде запрошено на найближчі зустрічі керівників країн Европейської спільноти, коли тимчасовий пост голови посяде Великобританія.

ПРЕЗИДЕНТ ПАКІСТАНУ Гулям Ісак Хан заявив, що „несправедливо і нереалістично" чекати, щоб його країна в односторонньому порядку відмовилася „від своєї мирної ядерної програми і можливостей у цій ділянці". „Якби нації могли дістати запевнення в своїй безпеці, то не виникало б потреби у ядерній зброї", — сказав президент. Він підкреслив, що Пакістан „буде розвивати весь спектр ядерних технологій в мирних політичних цілях".

У ВІВТОРОК, 26-ГО ТРАВНЯ, декілька тисяч сеульських студентів з радикальних організацій мали сутичку з поліцією. Студенти протестують проти висунення Кім Ян Сана кандидатом на президента від партії, яка тепер перебуває при владі. Каденція президента Ро Де У закінчується у лютому 1993 року.

НОВИМ ПРЕЗИДЕНТОМ Італії став досвідчений політик, спікер нижньої палати парляменту, християнський демократ 73-річний Оскар Люїджі Скальфаро. За нього віддали свої голоси 672 депутати з 1.014 членів парляменту. В Італії його знають як принципову і побожну людину. В 1946 році Скальфаро був одним із засновників Італійської Республіки.

ВОЄННА КОЛЕҐІЯ Верховного суду Болгарії в понеділок, 25-го травня, відновила суд над колишнім керівником болгарської розвідки генералом Владіміром Тодоровим. Його обвинувачують у знищенні документів, що стосуються вбивства болгарського письменника-дисидента Георгія Маркова в Лондоні у 1978 році.

В АМЕРИЦІ

РОСС ПЕРО ЗАЛИШИВ у вівторок, 26-го травня, пост голови корпорації „Перо системс" і тим самим дав цілком ясно зрозуміти, що висуне свою кандидатуру на президента. Місце голови корпорації зайняв Мортон Маєрсон, який працює разом з Перо багато років. Вони співпрацювали у компанії „Електронік дейта системс", яку Перо продав у 1984 році за 2.5 блн. дол. автомобільній компанії Дженерал моторс. Корпорація „Перо системс" була заснована у 1988 році. У заяві Перо про резиґнацію нічого не сказано про намір боротися за пост президента.

ГОЛОВНА КВАРТИРА Билла Клінтона вже почала перебиратися з Литл Року, столиці Арканзасу, у Вашингтон. Якщо досі виборча „дружина" Клінтона і керівництво Демократичної партії не координували передвиборчих зусиль, то тепер вони об'єднали їх. Джордж Стефанопулос, один із менаджерів виборчої „дружини" Клінтона, сказав кореспондентові пресового агентства АП, що червень буде присвячений не лише підготові до партійної конвенції, але й на вироблення стратеґії на заключний етап виборчої кампанії.

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ, Японія, країни Европейської спільноти і Росія підписали у неділю, 24-го травня, угоду про створення у Москві Міжнародного центру науки і техніки. Мета проєкту — допомогти вченим Росії у переході з військових досліджень і проєктів на цивільні. Захід надасть Росії 75 млн. дол. на створення цього центру, який почне функціонувати вже в червні цього року. Учасники договору вважають його одним з наочних свідчень того, що „холодна війна" залишилася у минулому.

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ і чотири країни СНД — Росія, Україна, Білорусь і Казахстан — підписали у Лісбоні угоду про роззброєння, яка відкриє можливість ратифікувати американсько-совєтський договір, підписаний минулого року у Москві. Згідно з нинішнім договором, Україна, Білорусь і Казахстан зобов'язуються або знищити всю нуклеарну зброю, що знаходиться на їх території, або передати її Росії. Після того як угода буде виконана, ЗСА будуть мати справу з єдиною нуклеарною державою у складі СНД — Росією.

У ВІВТОРОК, 26-ГО ТРАВНЯ, відбулися передвибори в Арканзасі, Кентаккі і Айдаго. Вони не викликали активності виборців з двох причин. Поперше, президент Джордж Буш і губернатор Арканзасу Билл Клінтон практично не мають суперників-однопартійців. Подруге, останнім часом увагу виборців привертають не стільки республіканець Буш і демократ Клінтон, скільки тексаський більйонер Росс Перо, який має намір висунути свою кандидатуру як незалежний претендент на Білий Дім. Ще в останніх передвиборів президент Буш заручився необхідною кількістю голосів делеґатів конвенції Республіканської партії, що відбудеться у Гюстоні, і забезпечив собі право претендувати на пост президента на другу каденцію. Губернатор Клінтон до сьогоднішнього дня не набрав необхідної (2,145) кількости голосів делеґатів запляновані на липень конвенції Демократичної партії, що відбудеться в Ню Йорку. Але за тиждень, коли передвибори відбудуться ще у п'яти стейтах, у тому числі і в Каліфорнії, найбільшому стейті країни, Клінтон досягне бажаного.

Фільм для інформування неукраїнців

Л. Дмитрик в студіо.

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Люба Дмитрик вибрала рідкісну та важку для молодої українки професію — фільмового режисера. Тому з цікавістю слухаємо її розповідь як пробивалася вона через несприятливі обставини Голливуду впродовж 11 років — аж до сьогоднішнього дня, коли то вперше вона виступає публічно із своєю власною працею. Її перший самостійний проєкт — це відео-фільм п. н. „Україна — третій шлях до незалежности". Ще перед її відвідинами в редакції „Свободи" ми мали нагоду оглядати цей фільм в Українському Музеї і, не зважаючи на деякі застереження, ствердили професійність виконання фільму та його велике пропаґандивне значення для американської публіки, а особливо для молоди.

Перебуваючи в Ню Йорку, Л. Дмитрик зайшла до нашої редакції, щоб розповісти точніше про постання цього фільму і про пляни, які вона має у зв'язку із його поширенням.

— А як це сталося, що ви взагалі дійшли до вибрання такого звання і такої праці?

Пригадуєте, — каже Люба, — як я була в Ню Йорку і працювала в ділянці моди? Тоді мені раз вдалося дістати маленьку ролю у фільмі „Брама до неба" і це зацікавило мене так фільмовою продукцією і цілим цим дивним світом, що я кинула все і поїхала до Голливуду. Не було це легко втриматися в такій комерції, яка там постійно існує, але я не давала за виграну. По довгих початкових роках я стала координатором продукцій і на тому пості вже працювала у виконанні цілого ряду відомих фільмів, як наприклад, „Вогняні птахи", „ФХ2", „Гола пістоля" та інші, та мала до діла з численними відомими фільмами і акторами.

— А як це сталося, що ви взялися самостійно до цього фільму про Україну?

— До того спонукали мене відвідини України в 1990 році. Я поїхала туди, так сказати б, в погоні за пам'яттю мами, якої забути не можу. Відвідувала її сестру, мою тету, яка мені голосом нагадувала маму, але голово кружні події, що там тоді в Україні відбувалися так мене зворушили, що я постановила зробити фільм і в ньому показати відродження України на тлі її історії.

(Закінчення на стор. 4)

ЗУСТРІЧ З О. ЗАБУЖКО В УВАН

Ню Йорк. — Тут у неділю, 31-го травня, в приміщенні будинку Української Вільної Академії Наук в ЗСА відбудеться зустріч з гостею з Києва, поетесою Оксаною Забужко, яка читатиме власні вірші. Початок зустрічі о год. 2-ій по полудні; адреса УВАН — 206 захід 100-та вулиця в Ню Йорку. Телефон для інформацій (212) 222-1866.

УТВОРИВСЯ СОЮЗ ХРИСТИЯНСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ УКРАЇНИ

Херсон (УНІАР). — Тут на установчій конференції утворено Союз християнських демократів України. Нове політичне об'єднання відкидає диктат ідеї, перш за все, націоналістичної, керуючись лише ідеалами християнства. Союз заявив, про свою опозицію до прихильників соціялістичного вибору, а також до сил, які гуртуються навколо РУХУ. Союз християнських демократів України в цілому підтримує державні структури, але піддаватиме конструктивній критиці конкретні кроки влади, які, на їхню думку, можуть зашкодити національним інтересам.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Ще про Крим

Під кінець минулого тижня російський парлямент прийняв резолюцію, у якій називається актом „протиконституційним" і тому тепер неважним „даровизну" Нікіти Хрущова у 1954 році Україні з Криму, — у тристаліття Переяславського договору. Але зараз потім у тій резолюції стверджується, що „ту справу треба поладнати у переговорах між Росією та Україною" з участю у тих переговорах також представників Криму, щоб вони висловили волю тамтешнього населення. Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з 22-го травня ц. р. правильно зауважує, що ця резолюція, як кожна мова у Москві про Крим, викличе лють у Києві і та реакція зрозуміла.

Але тверезо беручи і пам'ятаючи, що Росія у постаті Совєтського Союзу панувала над Кримом фактично аж до розвалу імперії, бо „даровизна" Хрущовим була тільки жестом на показ, — то вищезгадана резолюція ще не найгірша. По суті вона ще раз стверджує те, що сказано у принципах заснування Співдружности — що всі суперечки між її членами мусять лагодитись мирно у переговорах — у самому ствердженні потреби компромісу є признання, що претенсія Росії до Криму є дискусійною. Нема у цій резолюції мови про референдум на Кримі, проти якого рішуче застерігся був Леонід Кравчук. Коли хтось із наших земляків лякається, що тією делеґацією від Криму на російсько-українських переговорах будуть виключно тільки ворожі Україні росіяни — то це зайвий острах.

У референдумі 1-го грудня минулого року понад 50 відсотків голосуючих на Кримі були „за" приналежність до України. В Криму, як і в Одесі, ніколи українці не становили більшости мешканців. Росіяни, татари, жиди — завжди мали більшість. Але 1-го грудня минулого року виявилося, що більшість населення таки воліє належати до України. У проблемі Криму рішає не те, хто кого більше любить, тільки які кращі вигляди для автохтонів Криму. Це півострів територіяльно сполучений із Україною, залежний у 1,000 відсотках харчами і водою від України. Про це знають і в столиці Криму Симферополі і в Москві. Політика чи — то білої чи червоної Москви супроти Криму була така сама, як супроти України, — як супроти своєї колонії, яку треба русифікувати та економічно експлуатувати. Генерал Петро Григоренко, виступивши проти партократів, що вони заперечують самі себе бо поводяться всупереч букві „найдемократичнішої" Ленінської конституції, різко виступав у обороні кримських татар, насильно переселюваних на Поволжжя.

Але все це давні часи. Сьогодні навіть маси наших земляків, які маніфестують чи демонструють на Софійському майдані, де стоїть пам'ятник Богдана Хмельницького з булавою скерованою на північ, — ніхто не згадує Переяславського договору з 1654 року, за який Шевченко назвав Хмельницького нерозумним сином. Народ живе нинішнім, а не вчорашнім днем і політику робить на базі нинішнього дня з проєкцією на день завтрашній. Боріс Єльцин не є царем Олексієм і Леонід Кравчук не є Богданом Хмельницьким. Конфіґурація сил інша, потреби держави інші. Коли недавно Кравчук відвідував Польщу, де його гарно приймали і де він підписав кілька договорів співпраці, він перевів пресову конференцію, на якій запитували його про відносини України з Росією. Л. Кравчук відповів, що Україна має від Росії різні труднощі, але „Росія потребує Україну так само, як Україна Росію".

Екстремізм і максималізм у політиці веде тільки до ізоляції, яка під кінець XX сторіччя є самогубством. Коли мати перед очима карту Східньої Европи, то вона кричить всіма голосами, що єдиноправильними були принципи закордонної політики України, проголошені Леонідом Кравчуком: жити у мирі з усіма сусідами та лагодити всі можливі суперечки компромісово у переговорах.

Проблема Криму важлива, дуже важлива. Але не найважливіша з усіх проблем, перед якими стоїть Україна. Очевидно, вона буде поладнана у переговорах, бо інакше не може бути. Менше журімся, а більше стараймося допомогти у переборенні різних внутрішніх українських труднощів, почавши від морального натиску на мешканців Києва, Полтави, Харкова, Катеринослава чи Чернігова, щоб на тамтешніх вулицях перестала володіти російська мова.

Володимир Яців

УКРАЇНА — І ДОПОМОГА ЗАХОДУ

II

Це утворення має підтримку Заходу, в якому домінуючу позицію займає Росія, яка уважає себе єдиним спадкоємцем Совєтського Союзу, і тому приходиться членам СНД нелегко працювати з таким нелеґальним спадкоємцем. Однак показалось, що СНД — це тільки ілюзія, так як інші спроби втримати цілість імперії, що її підтримує Захід, зокрема ЗСА, своїми потягненнями на економічному і політичному відтинках. Не треба забувати, що цей тиск Заходу, а зокрема ЗСА, у зв'язку з переведенням ядерної зброї на територію Росії, є зв'язаний з новим поширеним договором, який є потрібний, ще перед президентськими виборами, як теж — перед відісланням „СТАРТ" договору до Сенату.

Президент України вірить у власні сили свого народу, і тому після розпаду Совєтського Союзу, незважаючи на несприятливі обставини на господарському і політичному відтинках доказав ворожо наставленим політикам, ворогам самостійної України, що український народ затримає незалежність, як самостійну суверенну державу, без політичної злуки з іншими республіками колишнього Совєтського Союзу. Без сумніву молодій державі прийдеться не легко поборювати кризу на господарському і політичному відтинках, щоб при обіцяній допомозі Заходу перейти з централізованої системи господарювання на — ринкову.

Скорість надання такої допомоги, може бути переломовою для економіки України і всіх колишніх республік Совєтського Союзу. Дотепер Захід осторожно ставився до цієї першого значення проблеми, яка зв'язана з переходом на ринкову господарку в цих відроджених новоутворених державах. Згодом, коли ситуація у цих країнах почала дещо змінюватись, то Захід, а зокрема ЗСА починає накреслювати програму для підтримки революційної рисковної програми реформ, що почав російський уряд впроваджувати в життя, незважаючи на спротив громадян.

Треба ствердити, що у зв'язку з цими змінами в системі уряд Б. Єльцина з своїм дорадником економістом Ґайдаром, під натиском громадян, був змушений змінити деякі точки революційної програми, щоб вдоволити незадоволених цією програмою керівників державних підприємств, і громадян федеративної Росії. Головною причиною відступлення від деяких точок революційної програми був страх перед збільшенням безробіття, у зв'язку із закриттям нерентабельних підприємств, які отримували державні субсидії. Треба сказати, що це не тільки економічна проблема, але — це теж втримання історичного моменту демократичної революції в цьому столітті.

Тому першочерговим завданням Заходу повинна бути допомога цим самостійним державам колишніх республік Совєтського Союзу, які прямують до встановлення демократичних систем у своїх вільних самостійних державах. Однак не легкий може бути перехід на ринкову систему, коли Захід, а зокрема ЗСА, щойно після виборів буде виконувати свої допомогові обіцянки, які є обраховані разом на 24-ри більйони долярів. Не треба забувати, що ці народи колишнього Совєтського Союзу потребують харчів і медикаментів, що їх для Заходу легко доставити, щоб допомогти тим урядам в їхній боротьбі за введення демократичної системи у своїх вільних державах. Крім цієї харчової допомоги, товарів першої потреби і — технологічної, ці новопосталі

(Закінчення на стор. 3)

Микола Кушніренко

ЗНАЧЕННЯ ШЕВЧЕНКОВОГО ПАМ'ЯТНИКА В УЖГОРОДІ

I

Товариство Української Мови імени Т. Шевченка в Ужгороді звернулося до „Карпатського Союзу" в Ню Йорку з проханням допомогти спорудити пам'ятник Т. Шевченкові в Ужгороді на Закарпатті.

Карпатський Союз у Ню Йорку — невелика організація закарпатців, що прибули в Америку після Другої світової війни; чимало з них вже відійшло у вічність. Усе ж на заклик Управи членство й прихильники Карпатського Союзу зібрали певну суму грошей, але вона досить скромна, її треба конче доповнити, бо пам'ятник Шевченкові має всенаціональне значення, не менше ніж у Львові.

Тарас Шевченко — символ України, а українство на Закарпатті вороги топтали й нищили протягом століть. У старій Мадярщині, де людина починалася від барона, про українську національну ідею не могло бути і згадки. Мадяри нищили закарпатських русинів (українців) духовно, а під матеріяльним оглядом довели закарпатське селянство до стану напівголодної смерти, що від неї народ рятувався еміґрацією за океан. Нещадна мадяризація мала на меті зробити із закарпатського русина (українця) мадяра, але народ інстиктивно тримався своєї національної самобутности й дочекався розвалу Австро-Угорської Монархії у кінці жовтня 1918 року. Тоді по цілому Закарпатті утворились народні ради, що ухвалювали приєднання свого краю до України, — тодішньої Української Народної Республіки, але вона у довгій війні з червоною Москвою не встоялась у листопаді-грудні 1920 року Москва окупувала Україну, а Галичину захопили поляки. Так Закарпатська Україна була відрізана від українських земель і залишена на поталу долі.

Через збіг політичних обставин Закарпаття було приєднане у травні 1919 року до Чехо-Словаччини на правах автономної країни. Чехословацька Республіка була демократично-ліберальною державою, влада її складалась з коаліційних партій. Між ними були і русофільські, але соціялдемократи й „лідовці" (клерикали) завжди прихильно ставились до українців.

Приєднання Закарпаття у 1919 році до ЧСР розпочало нову еру в житті краю і його культурного розвитку. Проростав первісток українського національного руху, що його поборювали москвофіло-мадярони і чеські централісти, але розвиток шкільництва творив нову селянську інтеліґенцію, зокрема вчительство, і український національно-культурний рух зростав, витворюючи ті чинники, що за п'ять місяців, від жовтня 1938 до 1939 року, створили Карпатську Україну. Августин Штефан (1892—1986), голова Сойму Карпатської України писав у своїх спогадах: „Однак факт, що двадцять років співжиття з Чехо-Словаччиною було краще, як 800-літнє співжиття з мадярщиною". (Спогади, книга друга, стор. 247).

Цей факт завдячуємо тому, що Перша Чехословацька республіка була демократичною державою. Але елементи колоніяльної чеської політики були виразні і на Закарпатті.

Шевченкове слово відігравало свою ролю на Закарпатті як і на інших українських землях. Тарас Шевченко — символ України, ширення його культу є перемогою України. Як же було на Закарпатті з цим культом? За мадярських часів, перед Першою світовою війною, про нього не могло бути і згадки.

Проте маленький промінчик Шевченкового світла блиснув і на Закарпатті завдяки підліткові, пізнішому поетові Василеві Ґренджі-Донському (1897—1974), що був піонером національно-культурного руху на Закарпатті. Він родом з Волового (тепер Міжгір'я) з типової селянської родини, батько працював лісорубом у Галичині, що її границя від Волового була біля 25 км, а Василь з хлопчиками ходив туди на лісосадження. У своїх спогадах В. Ґренджа-Донський згадує: „Моє друге... перебування в Галичині було для мене корисним. Я кілька разів був у м. Долині, в Болехові, в Гошові, тут купив „Кобзар" Шевченка, календар, сонник (стор. 32, Твори Ґ. Д. том 10). Було це за часів австро-угорської монархії, перед 1913 роком, як про це згадує поет, коли він мав 13—14 років. Це раннє знайомство з „Кобзарем" мало лишити глибокий слід у хлоп'ячій душі, бо вже як відомий поет Ґренджа-Донський пише вірш „Пророкові — Великому Кобзареві" 1928 року, а 17-го березня, того ж року, мав його особисто деклямувати в ужгородській „Просвіті" на святі 67-ої річниці від Шевченкової смерти. Але перед початком концертової частини свята, комісар поліції викреслив шосту точку програми, що нею був згаданий вірш. Гірше було з великим патріотичним віршем Ґренджі-Донського „Розділили Україну поміж ворогів", що був надрукований у місячнику „Наша земля". За цей вірш чеський суд присудив авторові три місяці тюрми. Поет-революціонер Ґренджа-Донський був першим автором на Закарпатті, що почав писати українською народною мовою й фонетичним правописом. Першим його твором була збірка поезій під заголовком „Квіти з терням", написана 1992 року, а видана 1923 й нагороджена на літературному конкурсі другою премією в кілька тисяч чехословацьких корон. Збірка писана мармароським діялектом волівської Верховини. „Моя мова", — згадує автор, — майже не відрізнялася від української літературної мови", хоч автор не мав ані української граматики, ані словників.

Закінчення буде.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує Лев Яцкевич

Злет і падіння імперії інків

У 1848 році у видавництві Гартер в Ню Йорку появився епохальний твір Вілляма Прескотта „Підбій Перу". Зміст цієї об'ємистої книги становить історію злету та падіння імперії інків, заснованої приблизно 200 років перед приходом Колюмба до „нового світу".

Ця імперія простягалася 50-милевим, хвилястим поясом здовж Андійських гір та займала сучасні території Еквадору, Перу, Болівії та Чіле. Мобілізація інків була основана на культивуванні гірських терас, які сьогодні покриті травою та хатами, але 500 років тому, вони становили ще урожайні поля, на яких вирощувано картоплю, помідори, дині, квасолю та кукурудзу, та становили щоденне харчування їх жителів і джерело енерґії інкської цивілізації. Серцем їх рільничої культури була справна система наводнення цих полів. При допомозі води з гірських озер та річок, що була розпроваджувана до цих терас, через гірські ущелини, в напрямі Тихого океану. Базу кожної великої системи наводнення становить добре зорганізована та централььно керована адміністрація. Така адміністрація існувала в стародавній Месопотамії та Єгипті. В імперії інків вона була побудована на справній системі комунікації, що пов'язувала всі міста, села та поселення в одну нерозривну цілість. Ця комунікація на чистій мережі добре утриманих шляхів і мостів, що становили неперевершений засіб контролі та контакту населення з центральною владою й навпаки. Центральну владу становив верховний інка (король), що мешкав у столиці Кузко, звідкіля виходили всі прикази та доручення.

У цій цивілізації видається дивним тільки одна річ, що незважаючи на такий великий поступ в їхній архітектурі (Мачу Пічу) та вміння переміщувати багатотоннові будівельні матеріяли на роликах (навіть на далекі відстані), вона переочила вжиток колеса в транспорті. Але не слід забувати, що основу наколесного руху становить не одне колесо, а два колеса, насаджені на стільці осі. Щоб впасти на цю велику ідею винахідник мусить мати або великий поштовх до цього, зумовлений конечністю або великою потребою.

А тим часом, імперія інків нагодувала велике муравлище, в якому кожний виконував через цілі покоління свою щоденну працю так, як його батько, дід і прадід, без спротиву, без застанови та без ініціятиви впроваджувати якінебудь зміни. І тим можна собі пояснити чому інки, будуючи так багато мостів, не вийшли поза архітектуру стародавніх греків та переочили такий основний будівельний елемент, як лук або склепіння. Але з другого боку, слід подивляти в них факт існування статистики та книговедення, з докладним записом всіх числових інформацій, без знайомости письма. Книговодство інків проводилося у них дослівно, на „мітлі", спорудженої з в'язки різнобарвних довгих шнурків, що носило наймення „квіп" (узол). Це був свого роду примітивний комп'ютер, в якому були „закодовані" числові дані, у виді вузлів на поодиноких шнурках, відстань яких в децимальній системі становила числове значення, кількости або часу.

Кожного мешканця імперії репрезентував один шнурок та колір, залежно від його соціяльного та родинного стану. Якщо хтось одружився його автоматично переміщувано до іншого „квіпу". Всі військові склади з харчами та зброєю були теж „завузлені" у відповідних „квіпах".

Коли застановитися над їхньою системою контролю, мимоволі насувається в уяві страхітливий образ метрополії майбутнього з центральним пам'ятевим комп'ютером, усіх її жителів. В інському комп'ютері були теж „записані" дані, кожного підданого, його стать, вік, висота державної допомоги, рід виконуваної праці, всі провини та винагороди. А всі вони — селяни, ремісники чи воїни, працювали для однієї тільки людини, верховного інка, що в одній особі був головою держави та релігійною інкарнацією бога-сонця. І через те ця імперія була незвичайно крихкою. Напротязі нецілих 100 років (1438—1532) інки підбили та приєднали до своєї імперії 50-милеву зону, поміж тихоокеанським побережжям та гористим пасмом гір Кордильєрів 500 миль завдовшки.

Та незважаючи на відносно високу цивілізацію, мілітарну силу та подиву гідну організацію цієї імперії її підбив в 1532 році, за несповна два тижні, еспанський конкістадор, Франческо Пізарро, на чолі двох сотень наємних піхотинців та 62 вершників, забравши підступом в неволю інкського короля Атагуальпу.

(Закінчення на стор. 3)

Осип Зінкевич

ДОРОГОЮ НА ЧОРНОБИЛЬ

III

Довідуємося, що в Чорнобилі живе вже 95 самоселів. Від Карасюка чуємо, що в селі Іллінці живуть молоді подружжя з дітьми. І наше бажання відвідати їх, обдарувати подарунками і ще вспіти до Прип'яті. У Прип'ять не пускають. В Білорусі вибухли якісь пожежі, підходять до Прип'яті. Там вже підвищена радіяція.

І ось попрощавшись з Анастасією Семенівною, їдемо в село Іллінці. Кілька кілометрів, здовж нашої дороги тягнеться загорода з колючих дротів. Це яких 10—20 метрів від дороги. Це 10-кілометрова зона, в основному заражена радіяційними нуклідами плутоніюму, життя якого розраховане на сотні років. Нас повідомляють:

— Це найнебезпечніша зона. Там ніхто і ніколи не буде жити. Ніколи. Дивимось вбік — там ліси, висохлі поля, а поруч, біля колючих дротів притулені до себе три кабани, немов просяться на свободу з цієї смертельної зони...

Довідуємось, що в тій зоні жив чотири місяці молодий хлопець-дезертир... І знову в'їжджаємо в тихе, немов мертве село Іллінці. Під'їжджаємо до хати, в якій живе молоде подружжя з дитиною. Карасюк нам говорить:

— Нікого вони ще до хати не впускали, знаємо, що у них народилася дитина, але дитини ще ніхто не бачив. Він входить на подвір'я, вмовляє молодого господаря, щоб нас прийняв, але цей вперто відмовляється, забороняє фотографувати і здіймати фільм. Пропонуємо йому родзинки, шоколяду, жувачку, а Тимошенко — вітаміни. Відмовляється:

— Що ви думаєте, що ми жебраки, що вийдемо до вас з простягнутою рукою. Просити милостині не будемо... Підійшов до нього священик. Не помагає. Нічого не хочуть і нікого до хати не впустять. Я заніс до автобусу свій фотоапарат і торбу з подарунками і роблю ще одну спробу. Заходжу ще раз на подвір'я і йду прямо до дверей. Побачивши мене через вікно, він виходить і дивиться мені прямо у вічі. Обличчя цього молодого хлопця немов змінилося, стало якесь дивне, привітне.

— Вибачте, — кажу йому, — спрага у мене. Ось у вас гарна криниця, чи міг би напитися у вас води? Він подився ще раз на мене і усміхнувся:

— Та річ ясна, давайте я чашечку винесу. Виніс горнятко, набрав свіжої води і угостив мене.

— Моє ім'я Осип, а ваше?

— А моє Віктор, — говорить він, — маєте час? Ходіть, підемо на хвилину до хати. Мені дослівно заперло дух. Сам собі не вірю. Ще ніхто не був у хаті цього молодого подружжя. Заходжу до середини. Дві невеличкі кімнати чистесенько прибрані, все акуратно поскладане, на стіні висить календар з портретом Т. Шевченка і з підписом „Борітеся, поборете". На центральній стіні — ікона, на ліжку в пеленках лежить дитина, а коло неї її мати, молоденька, вродлива дівчина. Я підходжу до неї:

— Можу доторкнутись? — питаю матері.

Вона розвиває дитину з пеленок:

— Ось дивіться. Це хлопчик. Йому два місяці. Тут народився. Нормальний.

— Вікторе, люди добрі, — говорю я, — та річ ясна, що нормальний ваш син і ви нормальні. Але подумайте про щось інше: ваш організм біологічно вже зформований. Можливо радіяція вам і жодної шкоди не завдасть. Але подумайте про вашого сина, подумайте про нього, про його здоров'я. Прошу вас, їдьте звідсь геть, не чекайте. Віктор просить сісти мене на софу. Підносить накривало і я бачу на софі темну пляму.

— Ось бачите, саме тут, на цьому місці, де ви сидите, народився мій син. Ось це пляма, тут була кров, не вичищується... Він витягає свої документи.

— Я ліквідатор Чорнобильської аварії. І про мене забули, ані помешкання, ані роботи, з чого ж жити? Я мусів повертатися сюди. Тут дістав роботу, працюю у Чорнобилі, це недалеко. Віктор наливає чарку самогону, просить, щоб ми випили, як звичай тут велить. Я запрошую його дружину.

— Вона не може, вона кормить грудьми...

Ми розсталися зі сльозами на очах, обнялися, обмінялися невеличкими подарунками, адресами.

— Підождіть ще хвилинку, хочу вам щось ще дати на пам'ятку, — говорить дружина Віктора. Вона вибігла на город і за хвилину повернулася:

— Це полин. Це Чорнобильський полин, візьміть зі собою... І я взяв. А серце рвалося від болю. І перед моїми очима стоять і завжди будуть стояти прекрасні обличчя цих молодих трагічних наших українських людей, з сумними очима — і ті невинні оченята того двомісячного хлопчика, який дивився на мене без плачу і без усмішки своїми Чорнобильськими очима...

Ми під'їхали до другої хати. Тут живе молода мати з трирічною Анею і своєю матір'ю. Вони впустили всіх нас до хати. Застелили стіл, гостили, частували. Мати винесла з другої кімнати свою донечку, сплячу і заплакану, яка скоро зжилася з нами і здивовано дивилася, як три отці благословляли їжу і як ми всі разом молилися за померлих.

Коли почало смеркати, ми поверталися до Києва. І знову кілька кілометрів їдемо поруч з плутонієвою десятикілометровою смертельною зоною. І ми знову в селі Дитятки, пересідаємо у наш міні-автобус і за хвилину ми за зоною. Ми на волі. Ми вільні від Чорнобильської радіяції. А вони, сотні самоселів, а що вони? А їхні діти? А сотні тисяч людей з тягарем Чорнобильської радіяції, порозкидані, непевні за своє і своїх дітей майбутнє. А що вони, страждущі і трагічні?

У нашому міні-автобусі мовчанка. Слів немає. Про що говорити? За кого зносити молитви до Бога? І отець Михайло перериває мовчанку. Він починає сумну, як наша історія, як наш народ, пісню. І так аж до Києва. Кожний з нас зі своїми думками про бачене і пережите, співав до болю сумних пісень. Хотілося плакати, ридати і проклинати.

Треба додати, що вищезгадана пожежа спалила в Чорнобильській зоні по білоруській і українській стороні понад 1,000 гектарів лісів.

ДАРУЄМО

мініятюру статуї ТАРАСА ШЕВЧЕНКА роботи братів Андрія і Володимира СУХОРСЬКИХ, львівян, відлиту по мистецьки в бронзі всім тим Шановним Жертводавцям, які зложать на Фонд Будови пам'ятника Тарасові Шевченкові у Львові 1.000 долярів і більше. Жертводавці 10.000 долярів і більше кромі мініятюри статуї одержать безплатно квиток на літак до Львова і назад та побут в готелі і будуть включені до ПОЧЕСНОЇ ПРЕЗИДІЇ відкриття пам'ятника.

Всі ЖЕРТВОДАВЦІ від $25 і більше одержать посвідки для податкових цілей, а кромі цього їхні імена і прізвища будуть поміщені на ПРОПАМ'ЯТНИХ ТАБЛИЦЯХ, прикріплених на постументі пам'ятника в такому порядку:

ПОЧЕСНІ ФУНДАТОРИ: $2.000 і більше, МЕЦЕНАТИ: $1.000, ПАТРОНИ: $500, ДОБРОДІЇ: $25 і СПОНЗОРИ: $100,-

Українці. ДОПОМОЖІТЬ ВАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУВАТИ ВЕЛИЧАВИЙ ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ЛЬВОВІ, СТОЛИЦІ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ, ЯКОГО НЕ ТІЛЬКИ ЛЬВІВ'ЯНИ, АЛЕ І ВСІ УКРАЇНЦІ ОЧІКУЮТЬ ПОНАД 100 ЛІТ.

ВАШУ ПОЖЕРТВУ просимо прислати нам на наступну адресу:

UKRAINIAN COMMITTEE
FOR TARAS SHEVCHENKO MONUMENT
IN LVIV
2150 Bloor St. W., Suite 96-A
Toronto, Ontario, Canada M6S 1M8

Телефон Комітету: (416) 239-4407 і (416) 255-8604

На вашому чеку просимо зазначити:

T. SHEVCHENKO MONUMENT IN LVIV

ЩИРО ДЯКУЄМО ВАМ НАПЕРЕД за вашу щедру пожертву, якою і ви причинитеся до побудови цього монументального пам'ятника ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ у Львові, якого СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ стане великою ВСЕУКРАЇНСЬКОЮ МАНІФЕСТАЦІЄЮ єдности нашого народу на рідних землях і української діяспори.

Макета статуї Т. Шевченка до комплексу пам'ятника поетові у Львові, автори — Андрій і Володимир Сухорські, львівяни.

Торонто-Ню Йорк, травень 1992 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ КОМІТЕТ
БУДОВИ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ у ЛЬВОВІ
з доручення Львівської Міської Ради Народних Депутатів:

Д-р Василь Іваницький, голова
о. Василь Цимбалістий, ЧСВВ, секретар

Роман Грицина, скарбник
Валентина Родак, секретар

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ З ВЕЛИКОЮ ПРИЄМНІСТЮ І ВДЯЧНІСТЮ ІНФОРМУЄ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ ПРО ДОСТОЙНИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ

СІЧЕНЬ -- КВІТЕНЬ 1992

Щиро вітаємо наших **нових** достойних **членів фундаторів,** а саме родину **Осипа і Стефанію Порайків,** які своєю черговою пожертвою започаткували при фундації УВУ ПОСТІЙНИЙ СТИПЕНДІЙНИЙ ФОНД **Ім. Осипа і Стефанії Порайко.**

Вітаємо наших достойних членів фундаторів, добродіїв і меценатів, **які постійно розбудовують свої фонди** при фундації УВУ а саме; **Інж. Остапа і Ірену Захарків, Павла і Матильду Німець, Івана Лучканича, д-ра Ярослава і Ірену Моцюк, Клавдію Салюк, Марію Гладку, Укр. Фед. Кред. Коопер. СУМА в Йонкерс, Укр. Фед. Кред. Коопер. „Самопоміч" в Пассейку-Кліфтон, Н.Дж. Юрія Мицака, мґра Марту Савчук;** нових членів меценатів тисячників: **Адріяна і Ларису Долінських,** і **Богдана** Холюка.

Вітаємо нових членів Фундації а саме: Ореста і Славу Щудлюк, і сотні нових постійних жертводавців на українську науку, стипендії і працю фундації УВУ.

Лучканич, Іван 1,500 **(10,030);**
Салюк, Клавдія 1,500 **(3,375)**

По 1,000 дол. зложили:
Гладкий, Марія **(5,017);** Порайко, Осип і Стефанія **(10,710);** Укр. Фед. Кред. Коопер. „Самопоміч" Пассейк - Кліфтон, Н.Дж. **(3,950);** Холюк, Богдан **(1,525);**
інж. Захарків, Осип і Ірена 800 **(43,000.59);**

По 500 дол. зложили:
Німець, Павло і Матильда **(12,005);** Темницький, Орест і Дарія мечінґ ґіфт **(2,000),** Укр. Фед. Кред. Коопер. СУМА в Йонкерс 600 **(5,100),** Луцький, Евген і Оксана 300 **(1,250);**

По 250 дол. зложили:
Кузик, Дарія **(1,245),** Мицак, Юрій **(5,500),** мґр Савчук, Марта **(5,325),** Укр. Фед. Кред. Коопер. **„Самопоміч" в Рочестері, Н.Й. (2,125).**

По 200 дол. зложили:
д-р Веселий, Орест; д-р Гайда, Ігор і Рома — (мечінґ ґіфт) **(905),** Долінський, Адріян і Лариса **(1,100),** Іванчишин, Василь і Ірена **(1,635);**
Д-р Темницький, Юрій і Софія **150 (1,350).**

По 100 дол. зложили:
Гапій, Йосиф і Ярослава; проф. Ґой, Петро і Леся **(9,477),** Ґулік, Софія; Дахнівська, Франка **(1,155),** Дзядів, Ольга **(695),** Дучинський, Володимир **(800);** д-р Залізняк, Юлія і Мирослава; д-р Заяць, Альберт і Ісаслава **(700);** Лаврів, Василь і Ерна **(625);** д-р Макаревич, Іван і Наталія **(655);** д-р Моцюк, Ярослав і Ірена **(10,100);** інж. Огар, Василь і Оксана **(950);** Окруско, Евгенія; Оренчук, Володимир і Ярослава **(1,085);** д-р Паламар, Михайло і Галина **(1,510);** д-р Попович, Петро і Ірена; Семанишин, Марія; д-р Стрільбицький, Олександер **(2,605);** Укр. Фед. Кред. Коопер. „Самопоміч" в Нюарку Н.Дж. **(1,025);** д-р Фішер-Слиш, Марія; д-р Шкільник, Володимир і Надія **(800);** Щудлюк, Орест і Слава **(500); Шило, Павло 75 дол.;** Кріслатий, Семен і Марія; Палідвор, Марія, **575 дол.;** Бучма, Евген і Ельвія **55 дол.**

По 50 дол. зложили:
д-р Алиськевич, Роман і Анна; Бахір, Василь і Марія; д-р Богданів, Віталій і Олександра; Бойко, Олена; Вертипорох, Юлія **(700);** Волошин, Олександра; Гоґан, Семуел і Лариса; д-р Гординський, Ярослав; Гошовський, Христина; д-р Грушка, Мирослав і Ільсе; Даниш, Орест і Надія; Дзюба, Корнель і Емілія: Душник, Марія **(710);** Луцький Евген і Оксана **(1,250);** Придаткевич, Ганна; д-р Прокопів, Володимир і Ольга; Прятка, Степан і Параскевія; д-р Слюсарчук, Атанас **(550);** Ходновський, Нестор і Марія; Яровенко, Вадим і Марія; Пристайко, Іван **40 дол.**

По 30 дол. зложили:
о. Грабець, Володимир; Гробельські, Степан і Надія; о. Кисілевський, Роман і Володимира; д-р Коструб'як, Дмитро і Дарія; Ощипко, Григорій.

По 25 дол. зложили:
Голутяк-Галик, Степан і Анна; Гординський, Роман і Вася, Децкий, Микола; Дубик, Ольга; Ждан, Степан і Ірена; Жирук, Ганна; мґр Зацухний, Микола і Оля; проф. Зєлик, Ігор і Дарія; Карпенко, Борис і Тетяна; Копистянські, Ярослав і Марія; Кузик, Нестор; Лапчек, Евген; д-р Лисогір, Йосиф і Марія; д-р Лібер, Мирослав і Марія; Маркус, Теодор і Марія; Масюк, Ярослав; Машталір, Іван; Міґован, Василь; д-р Музичка, Ярослав і Лариса; мґр Онишкевич, Еліяс і Марія; д-р Очеретко, Аркадій і Ґльорія; Пилипяк, Роман і Катерина; Пилявка, Теодор; Поритко, Роман і Галя; Рак, Петро; Савчук, Ярослав; Соневицький, Ростислав і Христина; Солонинка, Маркіян; о. проф. Степаненко, Микола і Галина; Стефанишин, Марія; Турчин, Андрій і Ірена; Цебрій, Григорій і Дора **(1,115);** Шраменко, Роман; Панко, Мартин.

По 20 дол. зложили:
Гусак, Петро і Марія; Еліас, Борис; Ласевич, Дмитро; Романів, Богдан; Станецький, Евстахій; Хомин, Наталія.

По 15 дол. зложили:
Андріюк, Андрій; Барицький, Микола; Бартків, Іван; Бойчук, Микола і Марія; Бук, Андрій і Катерина; Варварів, Олена; мґр Воляник, Степан і Емілія; Григорович, Кирило і Ірена; Ґерманський, Андрій і Марія; Демус, Анатоль і Лідія; Демчук, Ольга; інж. Жук, Іван; Казевич, Богдан і Лідія; Калиневич, Іларіон і Донна; Кондзьола, Емілія; Коцибала, Аркадія; Крамаренко, Петро і Марія; Крамарчук, Ігор; Криховий, Володимир і Анастазія; Левицька, Віра; д-р Лоґінський, Еміліян і Чеслава; д-р Лоґінський, Орест і Стефанія; Лукасевич, Ольга; Мартин, Юліян; Мачай, Олег і Надія; Оліник, Михайло;, Пежанський, Ірена; Петруша, Віра; Питльований, Володимир і Іванка; Рубчак, Евгенія; Савка, Августин; Серабин, Францес; Суберок, Доналд і Петруся; Тустанівський, Володимир; Шафран, Евген.

По 10 дол. зложили:
Бабій, Іван; проф. Барагура, Володимир; Баран, Володимир і Оксана; д-р Барановський, Роман і д-р Стефанія; Бард, Петро і Вірджінія; Безручко, Катерина; Брезден, Зенон і Стефанія; Волошин, Ярослава і Елізабет; Журківський, Іван і Валентина; Зінич, Володимир і Уляна; Клим , Ярослав і Іванна; Кравців, Роман і Ірена; Майковський, Еміліян і Чеслава; д-р Павлишин, Юліян і Мирослава; Панкевич, Павло і Тамара; Ромах, Микола і Марія; Яримович, Дарія.

По 5 дол. зложили 2 особи на суму **10 дол.**

Щиро дякуємо нашим шановним жертводавцям, які завжди щиро відзиваються на наші заклики. В ювілейному році **70-ліття УВУ** сповнилися наші мрії, мрії батьків і предків, мрії які на протязі століть коштували нашому народові мільйони жертв у боротьбі з окупантом. Україна стала вільною і самостійною державою. Тому праця Фундації, праця УВУ є вповні звернена на допомогу і співпрацю з Україною. **При вашій щедрій допомозі Фундація УВУ виплатила на літний семестер в** 1991 році біля 150 стипендій. **Стипендистами** 90% були молоді люди з України. **Дванадцять** представників професорсько-викладацького складу з різних високих шкіл України удосконалювали своє професійне знання на УВУ. **Відбуто** також першу студійну поїздку „Стежками Батьків по Україні". Цього року більше, як попередньо, зголосилося молодих науковців та викладачів з України і країн Східньої Европи на стипендії, щоб студіювати в УВУ літом 1992 року. Рівнож зросли кошти вдержання і прожитку.

Тому звертаємося до української громади з проханням своїми щедрими пожертвами прийти на допомогу Фундації УВУ в її корисній праці. ВАША ПОЖЕРТВА сьогодні на студії — це не тільки успішна і пряма допомога Україні, але і найкращий національний „капіталовклад" у виховання і формування молодих наукових кадрів для України.

Всі пожертви і датки на Фундації УВУ, на різні фонди, стипендійні фонди і програми при Фундації, — можна відтягати від податку.

Чеки просимо виписувати на UFU Foundation та висилати на адресу Фундації УВУ.

Ukrainian Free University Foundation, Inc.
P.O. Box 1028, New York, N.Y. 10276

На Фльориді відзначать 50-ліття УПА

Українська громада в Норт Порті на Фльориді створила громадський комітет для відзначення 50-літнього ювілею Української Повстанської Армії. Організаційний комітет побудовано на загальногромадській базі.

Символічно відтворюючи всегромадську базу дії УПА в минулому, організаційний комітет святкувань її ювілею в Норт Порті включив до свого складу представників українських установ та усіх діючих в терені організацій, ООЧСУ, що є ініціятором, УКРади, УККА, жіночих організацій, а також індивідуально громадян, зокрема колишніх вояків УПА. Головою Комітету вибрано професора Романа Романишина, котрий очолює Патріярхальне Товариство в Норт Порті, заступником — Григорія Корольшина, а секретарем — Миколу Микитчака.

Створено такі Комісії: програмову, фінансову, пресово-інформативну, зовнішніх зв'язків, господарську. Покликаний буде також почесний комітет.

Відзначення ювілею заплановано на неділю, 18-го жовтня 1992 року, в часі святкувань Покрови Пресвятої Богородиці, Покровительки УПА, як в минулому Запорізького Козацтва. Свято заплановано відбути в залі української католицької парафії при новозбудованім Соборі в Норт Порті.

Павло Турула

Перед Українським Фестивалем у Голмделі

Голмделі (Дарія Твардовська). — Завершується підготова до 18-го з черги Українського Фестивалю, який відбудеться тут в суботу 20 червня ц. р. в ультрамодерному й репрезентативному Гарден Стейт Артс Центрі. Програма Фестивалю, як і минулими роками, буде багата й різноманітна. Її розпічнуть вже в год. 9-ій ранку численні спортові дружини копаного м'яча і відбиванки, які протягом дня змагатимуться за нагороди Фестивалю. По полудні на відкритому майданчику проходитимуть музичні й танцювальні пописи багатьох ансамблів, а поруч будуть влаштовані виставки мистецьких картин, різьби, кераміки, книжкових і пресових видань, грамофонних і магнетофонних касет, ювелірних виробів, прикрас тощо. По „стратегічних" точках площі будуть розміщені столи з багатою українською кулінарією й напитками, голодувати нікому не доведеться.

Конферансьє Фестивалю Іриней Коваль.

А завершиться цей популярний Український Фестиваль репрезентативним концертом (початок о 3:30 по пол.), в якому візьмуть участь кращі мистецькі ансамблі і групи з України, Канади і ЗСА. Цим разом представляємо тисячам, любителям Фестивалю, що вже набули квитки, — конферансьє і ансамбль „Фата-моргана" з України.

КОНФЕРАНСЬЄ ІРИНЕЙ КОВАЛЬ

Іриней Коваль — відомий шанувальникам Українського Фестивалю в Артс Центрі з давніших виступів популярної оркестри „Темпо" під його проводом як на сцені, так і на фестивальних танцювальних забавах.

Народився Іриней у Львові, студіював гру на скрипці у проф. Володимира Цісика в Українському Музичному Інституті в Ню Йорку, пізніше в Інституті Ґріффіт Молодих Артистів в Ню Джерзі. В 60—70-их роках співав в квартеті „Каравана". Та найбільш відомим став в ЗСА і Канаді із численних виступів його оркестри „Темпо" на репрезентативних концертах, забавах і весіллях. Оркестра „Темпо" випустила теж дві платівки своєї музики. Минулого року Іриней, успішно дебютував як конферансьє на Фестивалі СУМ-А в Еленвіл, Н. Й. Вітаємо Іринея Коваля на нашому Фестивалі!

ГРУПА „ФАТА МОРҐАНА"

У складі групи виступають: Олекса Керекеша — композитор, лідер-вокаліст, Андрій Солоденко — клявішні інструменти, вокал, Ігор Шабльовський — гітарист, Сергій Коломиєць — бубон. „Рок-гурток" „ФМ" — це четверо однодумців, професійних музикантів, які своєю творчістю відгукнулися на демократичні перетворення в Україні. Нове прочитання поезії Великого Кобзаря і поєднання її з сучасним звучанням відразу принесло популярність новоствореній групі. Нині в концертах „ФМ" звучать пісні на вірші Тараса Шевченка, такі як „Гамалія", „Ой нема, нема", „Іван Підкова". Завдяки цим пісням група „Фата моргана" стала однією з постійних лідерів національного „гіт-парейду" України, а також лавреатом міжнародного конкурсу.

Разом з тим у своїй творчості музиканти „ФМ" звертаються до сучасних тем, що хвилюють молоде покоління і сміло експериментують у пошуках свого оригінального звучання. Крім нашого, „Фата моргана" виступить теж на інших українських фестивалях.

Група „Фата морґана" з Києва.

Злет...

(Закінчення зі стор. 2)

Таємницею успіху Пізарра була пальна зброя еспанських наїздників, поява невиданих досі коней та стародавня інкська легенда про приїзд білих людей з-за моря. Але найбільшим козирем його стратегії було поневолення верховного інка, що було тотожне з системою адміністраційної піраміди імперії інків.

І неждано, мов за приторком, чародійної палички, завалилася ціла імперія немов домик з карт, з її містами, святинями та неймовірно великим багатством.

А мешканці цієї імперії, що жили досі спокійним і відносно щасливим життям, стали раптом об'єктом жорстокої колоніяльної неволі займанців, які забравши від них усе рухоме та нерухоме майно, скинули їх на найнижчий щабель колоніяльної драбини, сповненої соціяльної несправедливости експлуатації.

І коли сьогодні світ готовить відзначення 500-ліття відкриття „нового світу" Колюмбом, його автохтони не мають чим втішатися, бо 500-літній ювілей відкриття Америки, став для них 500-літтям колоніяльного поневолення.

Україна...

(Закінчення зі стор. 2)

держави, потребують фінансової допомоги-позики у закордонній валюті. Росія також потребує закордонну валюту для стабілізації карбованця, який став „дерев'яним" банкнотом в економіці колишніх республік Совєтського Союзу. Без таких валютних фондів, економіка цих держав буде в перманентній глибокій кризі, яка буде поширюватись на всі ділянки господарського життя. У зв'язку з таким господарським станом, новопосталі самостійні держави, можуть знайтись в загрозливому положенні, наслідком чого може наступити хаос, який може поширюватись на внутрішньо-господарському і суспільно-політичному відтинках.

З фінансовою допомогою рішились прийти західні фінансові інституції, такі як Міжнародний монетарний фонд і світовий банк, які отримали наказ від „великої сімки" індустріяльних держав, таких як ЗСА, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Італія і Канада, на уділення позики у відповідній висоті. Таке рішення винесено на засіданні „великої сімки" 25-го і 26-го квітня ц. р., з деякими вимогами, у зв'язку з користуванням фондів ІМФ і ЧБ. До цих вимог в першу чергу треба зарахувати зменшення дефіциту бюджету, стримання печатання карбованців, приведення інфляції під контроль, стримання кредитів нерентабельним підприємствам й інші домагання.

Без сумніву такі вимоги цих двох фінансових інституцій будуть мати не абиякий вплив на економіку країн, які отримають такі позики, і тому вже можна почути голоси проти таких вимог, включно самого Б. Єльцина і його дорадників на чолі з економістом Ґайдаром, який вірить у переведення змін у централізованій системі і переході на ринкову систему господарювання.

Не треба, однак забувати, що кредитори не задумують зректись із заборгувань, які тяжать на колишніх совєтських республіках, і тому фінансові експерти уважають, що треба багато більше зробити на фінансовому відтинку, щоб відродити економіку цих республік. Вони переконані, що ліквідація фінансових зобов'язань, створених колишнім совєтським урядом, могла би до певної міри причинитись до оздоровлення господарки в цих новопосталих республіках.

Директор міжнародних студій бизнесу і банковости в Колюмбійському університеті Карен Ліссакерс уважає, що 24-більйонова допомога Заходу, буде зовсім зужита, якщо рівночасно не приймуть резолюції у справі фінансових зобов'язань колишніх членів Совєтського Союзу. Інші експерти-економісти рівно ж негативно оцінюють такі потягнення Заходу на фінансовому відтинку. Вони вважають, що без полегшення на відтинку фінансових зобов'язань, значна частина позики піде на частинне покриття заборгувань, а не на оздоровлення економіки в цих колишніх совєтських республіках.

Виглядає, що ці потягнення Заходу на відтинку господарської допомоги цим республікам не принесуть зараз їм полегші, а навпаки можуть до певного часу продовжувати цю господарську і політичну кризу сьогодні в самостійних державах колишніх совєтських республіках.

**Як швидко час минає і все, що найкраще найдорожче зі собою забирає.
І ось вже рік добігає, як Бог покликав до себе**

бл. п.

АННУ КРАМАР

моню улюблену дружину Нюсю, улюблену маму наших двох синів, улюблену бабусю наших трьох внуків, улюблену сестру, двох братів та сестру на Україні, як також улюблену членку СУА.

Важко відгадати, чому Бог покликав до себе золоту людину, яка могла би щонайменше десять років добро творити, людей веселити та любуватися внуками, але, якщо така Божа воля, то тут не маємо сили це змінити.

Цією дорогою складаємо щиру подяку о. монс. Стефанові Чомкові, та о. Мирославові Трояновському, за відвідини хворої вдома і в шпиталі, за похоронні відправи та посвячення пам'ятника.

Рівнож складаємо щиру подяку всім приятелям за відвідини хворої в дома, шпиталі, за участь в похоронах, за пожертви на допомогу Україні, на Український Музей в Ню Йорку, дітям Чорнобиля та Служби Божі.

А спеціяльна і не забутьня подяка: Марійці й Ігорю Білинським, Ірені Чайківській, Славі Кукіль, Марті і Міркові Помаґам, Ірені і д-р Ярославові Остапюкові, Стефі і Ґені Сиротюк, та Анні і Роману Сокольським.

Хай Бог винагородить вас усіх добрим здоров'ям на довгі роки вашого життя.

Залишені в смутку:
**муж, два сини, три внуки, два брати
і сестра на Україні
муж — ПАВЛО КРАМАР**

Ділимося сумною вісткою з родиною і приятелями, що у вівторок, 26-го травня 1992 р. відійшла у вічність на 95-му році життя

наша найдорожча

МАМА, БАБУСЯ і ПРАБАБУСЯ

бл. п.

Марта Кульматицька

вдова по бл. п. Константинові Кульматицькому

ПАРАСТАС і ПАНАХИДА у п'ятницю, 29-го травня о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, Юніон, Ню Джерзі.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 30-го травня 1992 р. о год. 9-ій ранку в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. Тіло покійної спочине на цвинтарі Еверґрін в Гілсайд, Ню Джерзі.

У глибокому смутку:

**доньна — НАДІЯ ПЛАЗИНСЬКА
син — ВОЛОДИМИР
внука — ЛЮБА ПЛАЗИНСЬКА
внук — ЯРОСЛАВ ПЛАЗИНСЬКИЙ
з дружиною НАДІЄЮ
і правнуками — ІВАНОМ і МАРТОЮ в Україні
сестра — ТЕОФІЛІЯ СЛИСАР у Польщі
та ближча і дальша родина в Україні і Польщі**

Фільм...

(Закінчення зі стор. 1)

— Чи ви мали дорадника у тому фільмі і в його змісті?

— Ні, я все це сама пов'язала і підготовила цілий сценарій. Розуміється мала при виконанні багато помічників, з яких на перше місце мушу поставити Альда Баяччі, який був комп'юторським редактором мого фільму.

— Як ми бачили, ви пов'язали у фільмі останні події в Україні з історією нашого народу від найдавніших часів, уживаючи різний фільмовий та фотографічний матеріял. Ваш нарратор все це точно вияснює отже для кожного, кому чужа наша історія все стає немов „на долоні". Чи це була ваша ціль?

— Так, я поставила собі за завдання приготовити одногодинну образову історію України і цим зацікавити неукраїнську публіку. Специфічно моєю ціллю є показати цей фільм в середніх школах ЗСА, як причинок до вивчення і пізнання нашої історії, яка тепер з уваги на події, що відбуваються, знаходить зацікавлення.

— Ваш показ фільму в Ню Йорку не був перший. Чи маєте вже крім рецензій у нашому щоденнику та в „Українському Тижневику" якийсь відгук на нього?

— Мушу сказати, що коли я зробила перший спеціяльний показ в Голливуді і запросила різних продюсерів, режисерів і членів славного товариства фільмових режисерів в ЗСА Directors Guild of America то аж мені було дивно, що я дістала „стоячий аплявз", — а це не часто трапляється, бо вони дуже гострі критики. Це було мені винагородою за мою працю і дало вдоволення, що я щось корисного створила. Це дало мені також відвагу вийти із фільмом на ширший форум і показати його по всіх містах східнього побережжя ЗСА, а також в Канаді. Але властива прем'єра фільму перед публікою була в Лос Анджелесі 18-го січня в тамошньому університеті. Від квітня я тут на сході і мандрую по всіх більших скупченнях українців. Незабаром буду виставляти фільм на Українському Фестивалі в Ня Джерзі, на відкритті сезону на Союзівці, а в жовтні-листопаді поїду до Канади.

— Ви згадували, що ваша ціль „продати" цей фільм для середніх американських шкіл в ЗСА. Чи маєте для цього вже можливості?

— Для того потрібно ще приготовити також письмові матеріяли. Буду радитися в тому напрямі з д-ром Мироном Куропасем та із іншими компетентними особами. Може допоможе мені також показання фільму на літніх курсах в Гарварді, може коли покажу його в таких організаціях, як Ротарі клюб, чи Киваніс, або у відділах Ради світових справ. Тепер Україною всі цікавляться, то і мій фільм може дуже придатися.

Але ми знаємо із висвітлення фільму в Ню Йорку та інших українських скупченнях, що він цікавий так само для української середньошкільної молоді, хоча вона матеріял історичний знає із шкіл українознавства. Все ж останні події подані професійно і зворушливо дають молоді відповідну картину того, що ще так недавно проходило в Україні і змінило місце нашої батьківщини на карті світу. Тому бажаємо нашій молодій фільмарці, щоб „Україна — третій шлях до незалежности" найшла дорогу до молодої публіки так української, як і неукраїнської.

На закінчення нашої розмови питаємо Л. Дмитрик про її дальші пляни як продюсера. Вона вже їх має. Хоче приготовити фільм про роззброєння, а що для нас цікавіше — також фільм про теперішні часом складні, а часто зворушливі, стосунки між українцями з діяспори та теперішньої України.

Хто хоче купити відео, може його дістати по ціні 35 дол. і замовляти телефонічно під числом (310) 289-4166, або засягнувши точні інформації про фільм числом (310) 289-3262.

СТРАТЕГІЧНЕ ЛЕТУНСЬКЕ командування ЗСА 1-го червня офіційно припиняє існування. На летунській базі в Омага, Небраска, де розташована його головна квартира, назавжди буде спущений прапор зі зображенням закованого у сталь кулака, що стискає блискавки і оливкову гілку. Аґентство АП вказує, що величезна військова структура, яка протягом майже півстоліття виконувала функції нуклеарного стримування, „відходить туди ж, куди відійшли 'холодна війна' і Совєтський Союз". Стратегічне командування, створене у березні 1946 року, „з'їдало" половину бюджету Пентаґону. Від 1961 до 1990 року хоч один літак під назвою „Дзеркало" постійно ніс службу в повітрі, щоб попередити нуклеарний удар.

Загальні збори Осередку НТШ у Філядельфії

Остання каденція Управи Осередку охоплює час найбільш вирішальних подій в Україні, що сильним резонансом відлунювались у праці Осередку. Роки 1989 і 1990 уже своєю атмосферою знаменували прихід великих, неочікуваних навіть, подій 1991 року. Темпо життя мінялося. Здавалося, що нація стомилевими кроками прямує до перемоги. Падали штучні фасади, обсипалась полуда забріханости, що налипла була за сім десятиліть не тільки на зовнішності, а й на душах їхніх... Крок за кроком і ми наближалися до нової української дійсности.

Ми чули від дорогих нам гостей з України багато болючої правди і відчували, що ними не кермує конформізм, що те, що вони нам говорять, — не про людське око. Вони відкривають нам душу України після усіх катаклізмів. Отже ми, члени Осередку, готувалися зустріти Україну у нових шатах. Під час таких зустрічей з інтелектуалами України хотілося обмінятись досвідом, щось почути і щось розповісти самим. Звичайно, були присутні й емоції, бо наша душа жива — був жаль і біль, було обурення, але була й радість.

Таким рефлексом думок і почувань можна б окреслити звітне слово голови Осередку д-ра Мирослава Лабуньки. Щодо пляну, то голова поділив свій звіт на п'ять секторів: це — організаційно-адміністративна праця і репрезентація Осередку; наукові конференції, наукові та інформативні доповіді й зустрічі з науковими працівниками України й діяспори, про досягнення окремих членів Осередку в академічному житті, включно з участю зі своїми доповідями в наукових конференціях у ЗСА та на міжнародному форумі, про їх публікації.

Д-р М. Лабунька, який під час каденції увійшов до екзекутиви Централі НТШ, мав особливо багато праці, тому що спільно з головою Централі НТШ д-ром Леонідом Рудницьким, а також д-ром Я. Падохом дбав про відновлення праці матірного НТШ у Львові. Як знаємо, у великій мірі завдяки старанню цих і інших науковців діяспори — членів НТШ, матірне Товариство встало з руїн після 50 років поневолення і приречности на мовчання. НТШ з діяспори подбало про папір для друку у Львові, про початок діяльности відродженого до життя Товариства. Участь у конференціях, співспонзорування їх, зокрема конференція в пошану Михайла Грушевського — це великий вклад у ініціювання праці НТШ в Україні.

Минулого року голова проводив свої зимові і літні вакації, працюючи для відродження вільної науки в Києві і Львові. Наведемо тільки деякі конференції із активною участю голови Осередку д-ра М. Лабуньки і заступника голови д-ра Л. Рудницького, що є водночас головою Централі:

наукова конференція, присвячена творчості св. п. проф. Григора Лужницького (участь членів Осередку: Л. Рудницький — драматична творчість Покійного, Н. Пазуняк — прозова творчість, д-р Остап Тарнавський — поетична творчість Гр. Лужницького); наукова конференція разом з університетом Ла Салл — „Сучасне і вічне — „Собор" О. Гончара", з участю проф. Анатолія Погрібного з Київського університету, Лариси Онишкевич, Марти Тарнавської, М. Лабуньки і Л. Рудницького;

Шевченківська конференція з участю д-р Григорія Грабовича (УНІГ) та гостей з України проф. Романа Гром'яка і проф. Віталія Дончика.

Участь у Міжнародному конґресі в Англії (1991) — д-р М. Лабунька і д-р Юрій Перфецький; участь у І-му Науковому Конґресі Міжнародної Асоціяції україністів у Києві (1991 р.) — д-р Рудницький, д-р М. Лабунька і д-р Євген Лащик; участь М. Лабуньки у Міжнародному Конґресі в честь М. Грушевського (1991 р.); участь д-ра Олекси і Лариси Біланюків у наукових конференціях в Україні.

Д-р Л. Рудницький був зайнятий академічно-дослідчою і педагогічною працею, будучи в той же час головою Централі НТШ. Великим творчим осягом була його праця про українську літературу в рамках світової літератури для Міжнародної літературної енциклопедії. Подією в академічному житті було надання д-рові Л. Рудницькому почесного докторату в університеті „Св. Родини" 1991 року.

Секретар Осередку Наталія Пазуняк брала участь з доповідями під час каденції у двох конференціях в Централі НТШ в Ню Йорку — Шевченківській в 1990 році та Лесі Українки в 1991 році; конференції в рамках ATSEEL в Вашінґтоні на тему І. Франка, і в Осередку НТШ у Філядельфії на пошану д-р Гр. Лужницького; окрім того участь у двох конференціях УВАН у Ню Йорку: на тему витоків української духовности за теорією М. Грушевського (УВАН і Українське Історичне Т-во) та про творчість Оксани Лятуринської (УВАН).

Деякі доповіді опубліковані, деякі в друку. Під редакцією Н. Пазуняк появилося друге (поправлене) видання перекладів Л. Українки на сім чужих мов.

Це приклад діяльности декого із членів Управи Осередку Праці НТШ. Та головними подіями в діяльності Осередку, в більшості спільно з філією УКУ, були появи науковців з України і їх доповіді. Окрім згаданих вже, доповідали у нас: етнограф Микола Мушинка з Пряшева, економіст д-р Веньямин Сікора з Києва, літератор Іван Дзюба, еколог Дм. Гродзинський, історик Сергій Білокінь, д-р Ол. Романів, голова НТШ у Львові; також д-р Володимир Мокрий з Ягайлонського університету, археолог Василь Марочкін з Києва та д-р Олександер Мінченко — еколог; також д-р Стефан Козак з Варшавського університету.

Цьогорічну Шевченківську конференцію у Філядельфії з плянованою участю Юрія Мушкетика, голови Спілки Письменників України, та проф. А. Погрібного, було зірвано не місцевими, не академічними чинниками.

На загальних зборах розглянуто всебічну діяльність Осередку. Д-р Володимир Пушкар, що є діячем патріярхального руху (редаґує журнал „За Патріярхат"), погодився бути скарбником Осередку і в останній каденції, з пошани до традицій НТШ ім. Шевченка. Дав він докладний огляд фінансового стану Осередку. Контрольна Комісія в складі д-ра Романа Максимовича, д-ра Богдана Гнатюка і д-ра Ол. Білика звітувала про діловодство, в наслідок чого уділено абсолюторію Управі з признанням за працю.

Д-р М. Лабунька не погодився прийняти головство надалі, тому що виїжджає на постійне мешкання до Києва.

Тінню в діяльності Управи Осередку був брак співпраці у цій каденції дуже діяльного і заслуженого члена Осередку д-ра Михайла Диміцького, який роками дбав про архів Осередку. Не вдалося намовити його відновити працю в Осередку.

Лише частково працював у цій каденції в Управі д-р Ігор Мірчук. До нової Управи вибрано: дуже діяльного члена Управи д-ра Ярослава Заліпського — на голову Осередку. На заступника — д-ра Я. Рудницького, на скарбника — д-ра О. Білика, секретарем — Наталію Пазуняк. Вільні члени: о. мітр. Зенон Злочовський і д-р Володимир Пушкар. До Контрольної Комісії вибрано д-ра Р. Максимовича, д-ра Гнатюка та д-ра Олексу Біланюка.

Новий голова д-р Я. Заліпський подякував за довір'я і підкреслив потребу поширити членство Осередку. Плянуємо економічну конференцію на осінь.

Це вперше Осередок починає свою каденцію за незалежної Української держави, тому й довелося подати вістку про цю нараду до преси.

Н. П.

З'їзд...

(Закінчення зі стор. 1)

Моніка в Каліфорнії показуватиме фільм-відео „Україна — третій шлях до незалежности". Цей одногодинний показ, виконаний професійно, є згущеною документацією, яка зацікавить усіх. Л. Дмитрик втішається успішною кар'єрою в продукуванні фільмів. На бажання сеньйорів Л. Дмитрик може запрезентувати теж інші покази.

Середа призначення на дозвілля і кожний може по своїй вподобі провести цей день.

В четвер вранці д-р Роман Мороз говоритиме про левкемію та її шкідливі наслідки після катастрофи в Чорнобилі, зокрема для дітей, а Алісія Орлян знайомить слухачів із традиційним українським весіллям.

Після перекуски головний предсідник УНС Уляна Дячук говоритиме про „Стан УНС", а Роберт Кук даватиме інформації й відповідатиме на питання в зв'язку з новими плянами забезпечення, якими розпоряджає УНС.

Вечір цього ж дня буде присвячений показові вишивок, в які будуть зодягнені сеньйори обох статей — жіночі блюзки, одяги, чолівічі сорочки, краватки тощо. Відбудеться теж „коктейл" та „Вишиваний бенкет і баль". До танців гратиме оркестра Союзівки. В п'ятницю вранці будуть при кінцеві підсумки та схвалення резолюцій, які будуть запопоновані учасниками з'їзду.

У ВІВТОРОК, 26-ГО ТРАВНЯ, власті Швайцарії передали французькій поліції іранця Зейнала Саргаді, який брав участь у змові, що закінчилася вбивством колишнього прем'єр-міністра Ірану Шахпура Багтіяра. У зв'язку з цим взаємини між Іраном і Швайцарією різко погіршилися. Теґран заявив, що Саргаді є працівником амбасади Ірану в Берні і користується правом політичної недоторканости. Швайцарські власті пояснили, що Саргаді дійсно мешкав на території іранської амбасади в Берні, однак приїхав він у країну як турист.